

ФАРАБИ
ОҚУЛАРЫ

Қазақстан 2050

V ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ

Алматы, Қазақстан, 3-13 сәуір, 2018 жыл

«ҒАЛАМДЫҚ ӘЛЕМДЕГІ ҚАЗІРГІ
ҚАЗАҚСТАНДЫҚ МӘДЕНИЕТ» атты
халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛЫ

Алматы, Қазақстан, 7 сәуір 2018 жыл

V МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФАРАБИЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ

Алматы, Казахстан, 3-13 апреля 2018 года

МАТЕРИАЛЫ
международной научной конференции
**«СОВРЕМЕННАЯ КАЗАХСТАНСКАЯ КУЛЬТУРА
В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ»**

Алматы, Казахстан, 7 апреля 2018 года

V INTERNATIONAL FARABI READINGS

Almaty, Kazakhstan, 3-13 April 2018

MATERIALS
International scientific conference
**«MODERN KAZAKHSTANI CULTURE IN
THE GLOBAL WORLD»**
Almaty, Kazakhstan, 7 April 2018

МАЗМУНЫ - СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ МӘДЕНИЕТТІ ЗАМАНАУИ ӘЛЕММЕН СӘЙКЕСТЕНДІРУ/ИДЕНТИФИКАЦИЯ КАЗАХСАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Борбасова К.М., Айтбаев С.Г.	
Жаңтар ортасындағы радикалды ағымдардың діни козқарастары.....	3
Абшешева А.К., Абдулина Н.А.	
Қазак мәдениетінің құндылықтары мен қазіргі заманғы сәйкестілік мәселесі.....	8
Канагатова А.М., Сапарова Д.Р.	
З ұрпағының мәденистін зерттеудің теориялық негіздері.....	11
Бейсенов Б.К., Игисенова А.	
Зайырлы елдең рухани жаңғыру және діни сана мәселесі	14
Мейірбаев Б.Б., Тутинова Н.Е.	
Конфликт-әлеуметтік өзара әрекеттесу түрі ретінде	18
Үркүмбаева А.Р., Баймұлдаева М.Т., Дүйсебаев Б.Ш.	
Социальная политика в условиях модернизации общества Казахстана.....	22
Тіңсілов М.Д., Үркүмбаева Ә.Р., Ұзақова С.А.	
Қазақстандағы саяси және әлеуметтік-экономикалық жаңғыртудың қалыптасуы	25
Үркүмбаева А.Р., Баймұлдаева М.Т., Дүйсебаев Б.Ш.	
Особенность социального потенциала экономики в территориальных системах РК	28
Исмагамбетова З.Н., Карабаева А.Г., Балтанов Н.М.	
Опыт формирования культуры толерантности в Казахстане	31
Байтенова Н.Ж., Нұршанов А.А.	
Роль и место новых исламистских течений в системе казахстана и мировой геополитики.....	34
Ғабитов Т.Х., Жексембі Ә.А.	
Күйшінің өмірі мен шығармашылық өнер даралығы	36
Есдәulet Е.	
Қазак даласының әл-Фарабилері	39
Сайлаубеккызы А.	
Религия и идентичность	41
Мантаева Т.	
Жаһандану процесінің қазақ мәдениетіне тигізген ықпалын зерттеу.....	44
Есекеева Э.Ф., Ибрағимов А.	
Образ Люцифера: происхождение и современность	46
Дәүлет Ж.	
Шаманизм в Корее.....	50
Карыбаева А.Н., Шарипова А.	
Церковное искусство: Микеланджело Буонарроти	52

СЕКЦИЯ 2

ҚАЗАҚСТАННЫҢ САҒЫЛЫҚ МӘДЕНИЕТІ: РӘМІЗДЕР, АРТЕФАКТИЛЕР, ҚҰНДЫЛЫҚТАР, ҰЛТТЫҚ КОД ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ИДЕЯЛАР/САКРАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА КАЗАХСТАНА: СИМВОЛЫ, АРТЕФАКТЫ, ЦЕННОСТИ, НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕЯ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ КОДЫ

Ғабитов Т.Х., Әбікенов Ж.О.	
Корқыт Ата кешенін прагматикалық талдау.....	56
Молдабеков Ж. Ж.	
Әл-Фараби қагидасы – ынтымактасу ұстанымы, ұлттық ойланудың арқауы	60
Исмагамбетова З.Н., Құдайбергенов С.Е.	
Музей мәдени институт ретінде: қалыптасуы мен тарихы	62
Байтенова Н.Ж., Қантарбаева Ж.О., Камалова Ф.Б.	
Сыр өніріндегі киелі орындар	66
Жолдубаева А.К.	
Развитие туризма в современном Казахстане: реальные и потенциальные возможности.....	69
Алимжанова А.	
Ұлы Жібек жолында мәдени туризмді жандандыру мүмкіндіктері	73
Мажсен Е.К.	
XV-XVIII ғғ. жыраулар шығармашылығындағы дін мәселесі	78

Багашаров К.С., Шалабаев К.К.	82
Мемлекет пен дін катынастарының калыптасу ерекшелігі	
Борбасова К.М., Мустафина Ж.Д.	
Қазіргі діни санаадығы рөміздің орны	
Масалимова Э.Р., Басқынбаева Н.К.	
Қазак мәдениетіндегі әйел образының трансформациясы: Абайдың Әйгерімінен Байзакова	84
Айжанга дейін	
Масалимова Э.Р., Даuletova Г.О.	
Мемлекеттік рөміздердің қоғамдық сананы калыптастырудығы ықпалы	88
Тұрар А.	
Діни символизм	91
Жүзей М.А.	
Ислам діні және ұлттық рухани құндылықтар	93
Мухитдинов Р.С., Байзақ М.М.	
Такырыштың танымдық моделі	96
Сакмурзаева А.К.	
Постмодернизм және оның мәдениетке ықпалы	98
	101

**РУХАНИ ЖАҢГЫРУ: ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ГЕНДЕРОЛОГИЯСЫ/ РУХАНИ ЖАҢГЫРУ:
ГЕНДЕРОЛОГИЯ КАЗАХСКОГО НАРОДА**

Бегалинова К.К., Ашилова М.С., Бегалинов А.С.	
Космоцентрическое мировоззрение как фундамент казахской культуры	104
Тинасильев М.Д., Узакова С.А., Дүйсебаев Б.Ш.	
Социальная защита населения в условиях семейной сплоченности общества РК	107
Тинэсілов М.Д., Үркүмбаева Э.Р., Ұзақова С.А.	
Қазіргі «Казакстан – 2050» әлеуметтік және саяси жағдайларын рухани жаңғырту	110
Курманалиева А.Д., Тұнгатова У.А.	
Рухани жаңғыру аясындағы дінтанулық білімнің өзектіленуі	112
Багашаров К.С., Шайкенова Р.С.	
Хиджаб тағу мәселесі	115
Мухитдинов Р.С., Үйсембаев Б.А.	
Әдет-ғұрып және оның пәтуа шығарудығы орны	119
Найзабаева Г.А.	
Рухани жаңғыру: «Жібек Жолы» өркениеті	123
Kirtmanalieva A.D., Orinbekov N.O.	
The spread of Islam in the Kazakh society at the end of XIX century	125
Затов Қ.А., Болысбаева А.	
Исламдағы гендерлік теңдік мәселесі	129

**СЕКЦИЯ 4
ҚАЗАҚСТАННЫҢ РУХАНИ ЖАҢГЫРУ АЯСЫНДАҒЫ КИЕЛІ ЖЕРЛЕРИ/
САКРАЛЬНЫЕ МЕСТА КАЗАХСТАНА В ДУХОВНОМ ВОЗРОЖДЕНИИ**

Габитов Т.Х.	
Диалог цивилизаций и сакральная культура тюрков	132
Жолдубаева А.К., Кулумжанов Н.Е.	
Мировоззрение как отражение духовного мира древних тюрков	135
Алейников М.В.	
Историко-культурное значение литературно-мемориального дома-музея Ф.М. Достоевского в городе	
Семей	140
Ашилова М.С., Бегалинова К.К., Бегалинов А.С.	144
Тотемизм протоказахов: сущность и особенности	
Кулахметова М.С., Сматулаева А.	148
The history of formation of methodists church in Pavlodar	
Begalinova K.K., Israilova A.	150
The spreading of Islam in the Kazakh steppes	

3. Шляхтина Л. М. Современная методология реализации образовательной функции музея // Важский край
источниковедение, история, культура: исслед. и материалы. Вельск, 2004. Вып. 2. С. 126.
4. Қазак Совет Энциклопедиясы. – Алматы, 1976. – Т.8. – 569 б.
5. Қазак КСР 4 томдық қысқаша энциклопедиясы / Бас ред. Нұргалиев Р. – Т.3. – Алматы: Қазақ Совет энциклопедиясының
бас редакциясы, 1988. – 632 б.
6. Сотникова С.И. Музеология: Пособие для вузов. – М.: Дрофа, 2004. – 192 с
7. Аманжол И. Музейные трагедии // Деловая неделя. – 2007. – 15 июня 23 (751). – С.14
8. Инвентарная опись музейных экспонатов // КР ОМА 81-к., 1-т., 1316-ic, 222-п
9. Исторические и краеведческие музеи СССР. Каталог / Годунова Л.Н., Гришина М.А., Дворецкова В.Ю., Дукельский
В.Ю. и др. Отв. ред. Шумная Т.Г. – М., 1988. – 540 с.
10. Уральский областной историко-краеведческий музей. Путеводитель. – М.: Союзрекламкультура, 1990. 3-с

НАГИМА БАЙТЕНОВА
ЖАННА ҚАНТАРБАЕВА
ФЕРИДЭ КАМАЛОВА

СЫР ӨҢІРІНДЕГІ КИЕЛІ ОРЫНДАР

Сананы жаңғырту жұмысы мәдени жадқа, символикалық, киелі және мәдени-тариҳи нысандарға
негізделуі тиіс. Киелі жерлер немесе рухани қасиетті орындар – халықтың рухани дәстүрінің тірекі.
Сыр бойында осындай орындар көп.

«Әрбір халықтың, әрбір өркениеттің баршага ортақ қасиетті жерлері болады, оны халықтың әрбір
азаматы біледі. Бұл – рухани дәстүрдің басты негіздерінің бірі», – деген еді Елбасы өз мақаласында.

Міне, көне заманнан өркениет ізі өшпеген Сырдың бойы қасиетті жер болып табылады. Сол
 себепті, тарих козімен қарағанда кешегі, яғни кейінгі ортағасырлық пантеонға айналған ірі қорымдар
немесе киелі саналып кеткен тарихи орындарға тоқталмас бұрын өңіріміздің киелі (қасиетті)
орындарының орналасуы, мерзімделуі және ерекшеліктерін талдауды жөн санадық.

Бұл кезеңге жататын Қызылорда облысы аймағында бірнеше жүздеген қасиетті орындар бар.
Соларды қысқаша талдап, алдыңғы зерттеулерге тоқталсақ.

Мемориалды-ғұрыптық құрылыштардың (туыстық қорымдар (молалар) және ірі туыстық жерлеу
қорымдары) Арап маңындағы малшы-кошпенділердің индикаторы ретінде тарихи маңызы зор. XIV-
XVII ғасырларда қазақ халқының ғұрыптық сәулет өнері: тастан жасалған, қамкесектен және
күйдірілген кірпіштен түрғызылған кесенелер, «төртқұлак» түріндегі қоршаулар, саркофаг-жәшіктер,
багана тастан (кулпытастар) және т.б. мемориалды-ғұрыптық кешенниң қалыптасуына негіз болды.

Ғұрыптық құрылыштардан Ақтас, Балдық және Қалжан ахун мешіттері қызығушылық тудырады.
Ақтас мешіті Сырдарияның томенгі ағысы бойындағы монументалды-күмбезді құрылыш болып
табылады. Мешіттің ғимараты күйдірілген кірпіштен түрғызылып, негізгі жоспарында шаршы пішінді
болып келеді. Қазіргі кезде ғимараттың ішкі корінісіне өзгерістер енгізілген.

Сырдарияның томенгі ағысындағы белгілі Қалжан ахун мешіті өзі қайтыс болғаннан кейін
жанұялық қабірге айналған. Ескерткіш – зор көркемдік және тарихи маңызға ие.

Дала құзетшісі секілді алыстан мұнарланып тұратын мұнаралар Сырдың томенгі ағысы
аймақтарындаға ғана кездеседі. Олардың саны 50-ге жуық. Мұнараларға ғылыми-зерттеулер жүргізген
архитектор Э.Байтеноң оларды тек Сыр өңіріне ғана тән екендігін айтады. Бегім ана, Сараман Қоса
және Ұзынтар мұнараларын бүгінде халық киелі санап кеткен [1, 155-157 бб.].

Ортағасырлық кесенелер катарында – Оқшы ата, Асан ата, Жұніс ата, Қасым ата кесенелерінен
сәулет өнерінің ерекше белгілерін байқауға болады. Алғашқы екі ескерткіш Сырдарияның томенгі
ағысындағы (XI-XII ғасырлар) тұнғыш мұсылмандық кесенелердің катарында және құндылығы
жағынан зор маңызға ие. Қызылорданан Сығанаққа барада жолда орналасқан бұл ірі қорым оғызы-
қыпшақ дәүрінің пантеон десек те болады.

XVI-XX ғасырдың басындағы кесенелер тобы күйдірілген кірпіштен түрғызылып, Сырдарияның
тomenгі ағысы бойына ислам дінін әкелген араб дін таратушыларының ұрпактарымен байланысты –
Мұлкәлән (Молда-калан), Қорасан ата, Қылышты ата, Асанас ата, Сұнби (Шынқызы әулие), Құлболды
иshan, Айқожа ishan, Қарасопы кесенелерін атауға болады [2, 87 б.].

Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы алғашқы ғасырлармен байланысты ескерткіштер – ата
айтасақ, найман тайпаларының негізін қалаушылардың бірі Төлегетай ата кесенесі. Қамкесектен
түрғызылған ғұрыптық қоршаулар Алатағы қорымы мен Белең ана, сондай-ақ атақты мерген Байғана
кесенесі, Бөрбай батыр және Бесқызы қорымындағы (Бестам) кесенелер де ерекше сәулет өнерінің
туындылары. Олар Сарысу өзенінің томенгі ағысы мен Телікол колінің маңайында орналасқан.

ИМА БАЙТЕНОВА
ІА ҚАНТАРБАЕВА
РИДЭ КАМАЛОВА

тарихи нысандарға
и дәстүрінің тірсі.

ны халықтың әрбір
өз мақаласында.

ып табылады. Сол
лған ірі корымдар
киелі (қасиетті)

етті орындар бар.

і туыстық жерлеу
манзызы зор. XIV-
амкесектен және
кофаг-жәшіктөр,
а негіз болды.

тылық тудырады.
курылыс болып
а шаршы пішінді

болғаннан кейін

төменгі ағысы
еулер жүргізген
, Сараман Қоса

и кесенелерінен
рияның төменгі
не құндылығы
і қорым оғыз-

Сырдарияның
байланысты –
ие), Құлболды

ткіштер – атап
Камкесектен
ерген Байғана
улет өнерінің
шаскан.

XIX-XX ғасырдың бас кезеңіне жататын кесенелер зиратхана – ғұрыптық іс-әрекеттерге, Құран және намаз окуға арналған болмесі бар кесенелер тобы Сарысу өзенінің ағысы мен Телікөл көлінің маңайындаға кездеседі. Бұндай кесененің композициясынан осы өніре тән қазак жары денгейдегі көркем үлгілері Құлтан, Мұқылтам, Ахмет ишан, Ақтай кесенелері [1, 99 б.].

Бастауын ежелден алған, XVIII ғасырдың аяғы – XIX ғасырга жататын, озіндік архитектуралық өрекшелігі бар казак мавзолейлері, мешіттері және мұнаралары Орта Азия және Қазакстан архитектурасындағы ғылыми қызығушылық тузызып отырган қазак халқының ерекше архитектуралық тұндылары Сырдың қасиетті жерлерінің географиясын байта түсірі сөзсіз. Ежелгі дәүірлерден оркениет ізі өшпеген Сырдың бойы әр төбесі қасиетті жер болып табылады.

Сыр өнірінде халық арасына танымал киелі жерлердің бірі Оқшы ата мазараты болып табылады. Оқшы ата кесенесінің қазіргі таңда Қазақстанның 100 киелі нысандардың тізімінен енген. Оқшы ата – Сыр бойы халқы әулие санайтын адам. Шын аты – Ибраһим шайхы, лақап аты – Когентүп, ал Оқшы ата – қейіннен елдің берген есімі. Бұл оны Ысқак бабтың баласы деп танығандыктан туған үгым болуға тиіс. Оқшы түркі тайпаларының арасына ислам дінін тараткан әулие болып шығады. Түрколог Эүсебек Коныратбаевтың корсетуінше, Оқшы ата – қару, оқ жасаған оғыз батыры. Қазір батырдың көне корымы бар онір кезінде шаһар болған деседі. Ел ішінде IX-X ғасырлардан бастау алып, XV-XVI ғасырларда белгі қойылған корымның күмбезінен қатысты аныз-әнгімелер де аз емес [3, 46-47 бб.].

Елден қыз қоймай қалмак батыры оның қарындастына да көл салмақ болады, сонда Оқшы Ата арлапын қылтығымен атып, қалмақ батырын өлтіріпти. Содан Оқшы Ата батыр атанипты.

XIV ғасырда Қожа Ахмет Иассаудің данкты кесенесін Ақсак Темір салғанға дейін осы Оқшы Ата жері ежелгі Тұран, Оғыздар мен Түркі-қыпшактарының ігі кесемдерін, әулие корегендерін, батырлары мен шешендерін жерлеген корымы болған екен. Оқшы Ата, Есабыз, Асан Ата, Файып Ата, Қыш Ата, Досбол би және Бала би сиякты ұлылар – халық зердесінде қалып отыр. Сыр бойы халықтарының ғасырда өмір сүріп, осы өнірді жаудан қорғаған батыр болған. Халық қамы, халық болашағы үшін аралысып откен ұлы тарихи тұлға. Ә. Коңыратбаев: «Оқшы – Оғыз-қыпшактың ұлы ханы Қазан Салардың батыры, әрі қару-жарап соғатын ұстасы, шебері еді» - дейді [3, 201 б.].

Қандай болған күнде бұлтарлаптын шындық сол, Оқшы бабамызды аса киелі, әруакты адам екендігі, ондаған ғасыр бойы қасиетті мекеннің «Оқшы Ата» атап, халық әруағына бас іп, табынып, осына құрмет ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып, киелі орынға айналып келуі тегін емес.

Елбасы «Тұған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүрлерінде айрықша іңкәрлікпен атсалысу – шынайы патриотизмнің маңызды көріністерінің бірі. Бұл кез келген халықты әншайін біріге салған қауым емес, шын мәніндегі ұлт ететін мәдени-генетикалық кодының негізі», – деген болатын. Оқшы ата мазаратындағы жеті әулие Сыр өнірінде үш үлкен зиярат кешендері болған. Бүгінші айттар болсақ, пантеондар. Мұнда қазактың жеті әулиесі, сөзге шешен даткалары, батырлары жатыр.

Бүгінде осы құнды мұра ЮНЕСКО-ның ескерткіштер тізіміне ұсынылған. Жәдігерлер мемлекет қорғауына алынған.

Келесі нысанымызда Қазақстанның 100 киелі орындар тізімінен енген Корасан ата кесенесі. Бар өмірі мен өнегелі тірлігі алты Алашқа мәлім, сонау Арабиядан Орта Азия, түркі, казак жерлеріне, сонын ішінде Сыр бойына ислам діні мен мәдениетін алғаш әкелгендердің бірі – халықты имандылық парасатына тәрбиелеген Әбдіжалил баб еді. Халық аузындағы әнгімелерде ол Корасан ата деп аталады.

IX ғасырда Иран мен Тұран бағытында қазіргі Орта Азия мен Қазақстанға ислам дінін тарату мақсатында Әбдірахим баб, Ысқак баб және Әбдіжалил баб бастаған топ жіберіледі. Бұл уақытта Ысқак баб пен Әбдіжалил бабтың әкесі Әбдірахман баб Шам шаһарының патшасы болған. Ол қайтыс болған соң орнына үлкен ұлы Ысқак баб таққа отырып, патшалық құрды. Ал Әбдірахманның інісі Әбдірахим баб Бағдаттың (казіргі Ирак), Әбдіжалил баб Иеменнің патшасы болатын [4].

Әбдіжалил баб ондаған мың қолмен Исфахан, Тебрих, Мазандеран, Балх шаһарларын басып алып, Иранның Хорасан қамалын қоршайды. Үш күн, үш тұн шабуылмен бұрын ешкім ала алмай жүрген 32 қакпалағы Корасан қамалын Әбдіжалил баб басып алады.

Әбдіжалил баб иемденген жеріндегі халықты ислам дінінен кіргізіп, мешіт-медреселер салдырып, арабша сауатын ашып, мәдениетінің осуіне де ықпал еткен. Корасан олкесінде де осындағы игілікті тірлік жасаған. Осылайша Корасан ата атанады. Ол ірі қолбасшы әрі жолбарыс жүректі батыр болған. Корасаннан қалың қолмен аттанған Әбдіжалил баб Сырдарияның сол жағалауындағы Қызылкүм оңіріндегі «Тотықұс» аралына (казіргі Жаңақорған ауданының аумағында) келіп табан тірдейді. Осы жерді тұрақты мекен етеді. Мешіт-медресе салдырып, бала оқытады, емшілік істермен де айналысады.

Ислам діні мен мәдениетін Орта Азия мен Сыр бойында уағызыдаудың кош басында тұрған атандың кадір-қасиетін уақыт откен сайын біктеп келеді. Оның ұлылығына бас иген Корасан атандың (Әбдіжалил бабтын) туған ағасы Ысқак бабтың жетінші үрпағы Қожа Ахмет Иссакуи 63 жасқа келіп, кылуестек (жер асты мекені) түскенге дейін әр жылы Ораза, Құрбан айт намаздарында осы Корасан ата басына келіп Құран бағыштап, Меккедегі Қағбатілләнің осындағы кошірмесіне жүзін беріп намаз оқып қайтады екен.

Аныз әңгімелерге сүйенсек, бамдат намазын оқып тұрғанда Корасан атандың тұла бойы қорғасында еріп тұратын болған екен. Ислам дінін уағызыдаумен катар жүйке, қояншық, шешек ауруларын емде жазатын болыпты. Корасан ата өзі олсе де рухы өлмей мазар басына түнеп, персент сұраған ерлі-зайыптыларға ұл сұраса ұл, қыз сұраса қыз берген. Бұл жонінде казақ халқының әпостық жырларының бірі – Қобыланды батыр жырында Корасан атандың киссі туралы айттылады [5].

Тағы бір деректерге көз салсақ, сол заманда бауыры Ысқак бабпен бірге 150 мың әскермен дін жолындағы жорыққа аттанады. Шам қаласынан Бағдатқа, Исфаханға, одан Мазандеран, Серахс, Балх, Бұхара, Шахрисябзь, Самаркан, Өзгент және Ош шаһарларына ислам дінін орнатады. Ферганага жеткен кезде уш бағытқа бөлінді: бірі – Қашқар мен Жаркентке, екіншісі – Сырдарияның сол жағасымен Жетікентке және Отырарға, ал үшіншісі Сырдарияның оң жағасымен Шаш (Ташкент) және Исфиджап (Сайрам) шаһарларына карай аттанады.

Әбдіжалил баб Ходжендті (Сырдың Өзгенті немесе Қыр Өзгент) коршау кезінде қаза болады. Мұны естіген бауыры Ысқак баб әскерімен келеді де Ходжентті алғып, Өтеміс ханды өлтіреді. Тұрғындарына мұсылмандықты қабылдатады. Аныз бойынша оның лақап аты Корасан екен. Корасан аталуына себеп болған жәйт: шешек шыққан жанның үстінен аттаса, науқас көп ұзамай сауыпып кететін корінеді. Корасан ата (Әбдіжалил баб) мен оның ұлы Хұсайын баба (Хұсайын Фази) зираттары қазіргі Жаңақорған ауданының жерінде орналаскан [5].

Корасан атандың қасиетіне тәнті болған халық кесенесіне зиярат жасап, Құран бағыштап, Алладан тілек тілейді.

Окшы ата, Корасан ата – киелілер ордасы. Қойнауы құпияға толы Сыр өнірінде коненің көзі де, бүгіннің өзі де бар. Қасиетті Сыр топырағы бүкіләлемдік тарихта өзіндік орны бар олке. Ата-бабамыздың ежелден кіндік қаны тамып, үрлағын орбіткен киелі мекенінде бүгінгі кезенде жадыннан өшпейтін асылдың сынағындағы небір мұраларымыз бар. Ежелгі өркениеттің белгісі ретінде сыры кетсе де сыны кетпеген ғажайып тарихи ескерткіштер мен мазарлар соның куәсі. Осындағы тарихи мұраларды қорғау – халқымыздың сан мың ғасыр бастан кешкен тарихын, мәдениетін, өнерін, салтын, тілін қорғау деген сөз. Осы бағытта тарихи-археологиялық және сәулелеттік ескерткіштердің қайта қалпына келтіру, сондай-ақ жұртшылыққа олардың құндылығы мен маңызын таныту, жас үрпақ тәрбиесіндегі алар орнын арттыру жөнінде біршама іс-шаралар жүргізіліп отыр.

Қазақстанның киелі жерлерінің картасына Қызылорда облысынан 12 ескерткіш енді. Олардың катарында археологиялық Сығанақ, Жанкент, Шірік рабат, Жент қалашықтары бар. Сонымен катар Қорқыт ата, Окшы ата, Корасан ата кесенелері де осы тізімді толықтырды. Келесі жылы көне калалардың орнында қазба жұмыстары жалғасын табады. Қызылорда облыстық тарихи және мәдени ескерткіштерді қорғау жөніндегі мекеме мамандары киелі жерлер картасына Сыр өнірінен тары 9 нысанды ұсынбақ. Одан болек өнірлік маңызы бар 35 ескерткіштің қорғау аймағы белгіленді. Аймакта тарихи және мәдени ескерткіштерді қорғау мекемесінің болім басшысы: «Енді Қызылорда облысы үйімдастырылады. Соның нәтижесімен үлкен әнциклопедиялық жинақ пен Қазақстанның киелі шешімдер Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық макаласында көрсетілген басымдықтарға негізделіп отыр.

Көз ілеспес шапшандықпен даму үстіндегі жаһандану дәуірінде ұлттық жадымыз бен ел тұтастығын, рухани қазыналарымызды сақтап калу — аса маңызды. Тәуелсіздігіміздің алдынғы ширек ғасырын, тарихымыздың алғашқы болімі деп алсақ, енді ел тарихының негізгі болімі басталды десуге болады. Елбасымыз мемлекеттікіміздің қарыштап жан-жақты дамуы үшін қоғамды модернизациялауды. Өйткені, қаймағы бұзылмаған Сыр елі — Алаштың анасы!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Сыр елі. Қызылорда обл. энциклопед. - Алматы, 2005. - 496 б.

АКАР ЖОДУМЕДА

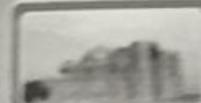
РАЗВИТИЕ ТУРИЗМА В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСТАНЕ:
РЕАЛЬНЫЕ И ПОТЕНЦИАЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ

В современном мире туризм является одной из высокодоходных и наиболее динамичных отраслей. По экспертным оценкам в мире ежегодно совершается до 900 млн. туристских поездок; в год труда живет более 250 млн. человек; на долю туризма приходится 7% общего объема валового продукта. На сегодняшний день туризм рассматривается как отрасль, стимулирующая местную экономику, повышающая благосостояние и влияющая на качество и уровень жизни населения страны. Качество отдыха можно назвать показателем туристического направления. На сегодняшний день путешественники с друзьями и родственниками, проживающими в нашей стране, путешественников из других стран можно пересчитать по пальцам. Такая ситуация вовсе не означает, что в Казахстане нечего смотреть и делать. Отнюдь, это - это спиральная и динамично развивающаяся страна, которой есть, что показать и чем удивить своих гостей.

Казахстанский туризм имеет ряд видов, приведенных в таблице 1. В ней выделены подвиды туризма по региону, уровню и тематическому виду. Следует отметить, что данная классификация не является полной, так как по каждому подвиду туризма можно создать огромное множество новых туристических продуктов.

Таблица 1

Виды туризма по регионам Казахстана
(классификация по тематическому виду)

Южный Казахстан: экологический, горный, пеший, исторический, экскурсионный

Северный Казахстан: экологический, лыжный, пеший, экскурсионный

Центральный Казахстан: экологический, экскурсионный, водный, исторический, спелеологический

Восточный Казахстан: экологический, горный, познавательный, экскурсионный

Западный Казахстан: экологический, водный, пеший, экскурсионный, исторический, паломнический

Каждому ведению, что представлено каждым регионом. Кызылординская область знаменита своими историческими памятниками - курганами Есип-хана, Ишик-Калы, крепостями, мавзолеями и древними городищами: Туркестан, мавзолей Есип-хана, могильник Ходжи Ахмеда Яссави и султана Ондана, древний город Испиджаб, известный мавзолеем